

С. С. Бобчевъ

Handwritten: 11-2-1156

Stamp: БИБЛИОТЕКА СЪСЪДНО ПРАВО
4550
11.178

I.

Съвременни Юридически Издания

II.

Ф. П Е Р Е Ц Ъ

Отпечатъкъ отъ Юр. Пр. 1933 г.

СОФИЯ

Печатница „Новъ Животъ“
1934.

С. С. Б.

СЪВРЕМЕННИТѢ ПРАВНИ ЮРИДИЧЕСКИ ИЗДАНИЯ
ВЪ БЪЛГАРИЯ

Въ настояще време, когато мисълта за научно-правно сътрудничество между славянскитѣ народи добива все повече и повече засилване, умѣстно е, струва ни се, макаръ въ бѣгли черти, да хвърлимъ единъ погледъ върху съвременнитѣ правни, периодически издания въ България.

Много рано, веднага следъ освобождението на България, преди 54 г., въ Пловдивъ, тогава Из. Румелия, се появява вървото правно периодическо списание, редактирано и издавано отъ хърватина Перець. Това бѣше „Законовѣдецъ“, наречено повремено списание за законодателство, правосъдие и администрация (1878—1881). Следъ това въ Ю. Бъл. гария и въ княжеството се появиха, но не за дълго време и други издания, които имаха мимолѣтно съществуване. Впрочемъ, тукъ ние ще се спремъ върху съвременнитѣ правни издания въ българското царство, като ги посочимъ споредъ реда на тѣхното старшинство т. е. по хронологически редъ.

Почваме отъ „Юридически Прегледъ“, списание за право, законодателство и юриспруденция, основано въ 1893 г. отъ бившитѣ министри С. С. Бобчевъ и М. Ив. Маджаровъ. Отъ следующата година редакцията на това списание преминава върху Бобчева, който отъ тогава и до сега продължава да бѣде главния редакторъ на „Юридически Прегледъ“. Известно време „Юр. Пр.“ излиза двумесечно, и после месечно. Въ това списание сж сътрудничили почти всички познати юридически писателски сили въ България: професори, сждии, адвокати, икономисти, общественици. Въ туй дългогодишно издавано списание се намѣрва, може да се каже, историята на българското законодателство и право презъ 40 години. Особеноститѣ на „Ю. П.“ сж следнитѣ: 1. Въ него всѣка година се печата единъ прегледъ върху законодателството, сждебното и административно дѣло на България; 2. Тукъ въ това списание, се срещатъ постоянно подробни библиографски данни за движението на българската правна книжнина; 3. Ю. П. не отминава мълкомъ изданията по правнитѣ науки въ славянскитѣ земи и дава отзиви за тѣхъ по нѣкога обстоятелствени прегледи, а по нѣкога, въ всѣки случай, поменава за тѣхното появление въ своята общирна библиография, на която се обръща особено внимание. Въ Ю. П. въ продължението на неговото съществуване се печатаха много статии по законодателството, по-надлежащитѣ преобразования, особено по обичайното право и по историята на правото, които не можеха да не обърнатъ вниманиа и у насъ, и на чужбина. Нѣкои отъ сборницитѣ на бѣлг. юридически обичаи, съставени отъ редактора на това списание,

се появиха като прибавление къмъ текста. Сждебната практика въ Ю. П. засѣга решения на В. К. С., на В. А. Сждѣ и на други сждилища. Сждо така тѣзи сжд. практика съдѣржа решения на чужди славянски и не славянски сждилища. Миналата и тѣзи година въ Ю. П. се правятъ две анкети: а) върху престѣпленията и самоубийствата въ България; б) върху въпроса навремененно ли е въвеждането гражданския бракъ въ България. Освенъ това една нова тѣзгодишна рубрика се занимава съ интересния въпросъ: съ какви чуждици не трѣбва да си служи бѣлг. правникъ, Ю. П., който е основанъ и почналъ да се издава въ Пловдивъ, отъ 30 и повече години, излиза сега въ София.

„Юридическа мисль“, год. XIII. Това списание се издава отъ Министерството на Правосъдието и се урежда отъ редакционенъ комитетъ, въ състава на който влизатъ видни юристи и професори: проф. Фаданхехтъ, Вл. Молловъ, Н. Долапчиевъ, Ангелъ Карагъзовъ, Ив. Коларовъ и В. Митаковъ.

Списанието се списва грижливо. Въ него се помѣстватъ обширни статии по законодателни въпроси и нѣкои монографии на млади юристи, едни отъ които сж назначени за хабилитационна работа. Особеностъта на това списание е, че печата въ текстъ решенията на В. К. Сждѣ, всички отдѣления, и по този начинъ прави достъпва сждебната практика за всички сждилища, адвокати и боравещи съ правото и законодателството.

„Сждийски вестникъ“, органъ на съюза на бѣлгар. сждии. Год. XIII. Редакционенъ комитетъ В. Н. Митаковъ, М. Габровски, Д. Пешевъ. Излиза месечно въ София. Това издание се отличава по своитѣ вѣщо написани и предимно практически статии по правото, по юриспруденцията и по законодателството. Една особеностъ на Сждийски вестникъ е, че той стои будно на стража на сждийскитѣ интереси, на сждийската независимостъ и несмѣняемостъ. Много пѣти въ него се появяватъ уводни статии, които съ смѣлость и откровенностъ, придружени, съ голѣма добросѣвестностъ и обективностъ, се борятъ за отстояване законнитѣ права на магистрата, особено за несмѣняемостъта и независимостъта. Въ последнитѣ години „Сждийски вестникъ“ защищава несмѣняемостъта не само за сждиитѣ, но и за публичното министерство, т. е. прокурорството. Той не се стѣснва да изтъква неправилности и нарушения на сждоустройство и въобще на закони, отъ дето и да идатъ тѣзи посѣгания върху правното положение на сждийската автономия. Органътъ на съюза на бѣлг. сждии служи по този начинъ като единъ будителъ и мораленъ надзоръ надъ администрацията на правосъдието и напомня доста често, да бжде тя въ редъ и да действува безъ отстранение отъ строгитѣ наредби

на действующето право. Сждийски вестникъ печата въ всѣки брой сждебна практика, която съобщава подъ рубрики разнитѣ закони, които се отнасятъ до решенията на В. К. Сждъ. По нѣкога въ този вестникъ се появяватъ и отзиви за български правни издания.

„Адвокатски прегледъ“. Год. XII. Органъ на съюза на българскитѣ адвокати. Излиза два пжти месечно. Редакционенъ комитетъ: П. П. Бояджиевъ, Иванъ Руневски и П. Стефановъ. Адвокатски прегледъ обнародва въ всѣки брой интересни статии по прилагането на правото въ сждилищата и администрацията. Той е солидаренъ съ Сждийски вестникъ и наедно съ него пледира за дѣлото на сждийската несмѣняемоссь, независимоссь, както и за подобрене на сждийското съсловие, което въ България се ползува съ голѣмо довѣрие, съ пълна почитъ и високъ авторитетъ. Всички мѣроприятия, изтъквани отъ „Сждийски вестникъ“ се подхващатъ отъ „Адвокатски прегледъ“, защищаватъ усърдно съ жаръ, и изтъкватъ по начинъ такъвъ, щото наистина да може да се чуятъ отъ надлежнитѣ мѣста и лица и да се даде удовлетворение на справедливостта и умѣстността.

Всички по-едри недостатъци въ правосъдното дѣло, независящи отъ самото сждийство, се изтъкватъ отъ „Адв. прегледъ“ добросъвестно, като се посочватъ и начинитѣ, по които трѣбва да стане подобрието. „Адвокатски прегледъ“ бичува откровенно и смѣло отбелѣзанитѣ въ широкия смисълъ на думата непотизъмъ и ходатайства на голѣми и малки сждии и партизани за повишение или запазване на мѣста. И той, както „Сждийски вестникъ“ се бори за запазване на пълно несмѣняемостта на сждитѣ, а сжщо и за несмѣняемостта на прокуроритѣ, та така да се задоволи и зарадва бълг. общество, което наистина не вижда правовъ редъ безъ независими и доблестни прокурори.

Трѣбва да се подчертае, че „Адв. прегледъ“ постоянно се грижи за издигъ на морала и въобще етическата страна на адвоката, като бди надъ грѣшкитѣ, волни и неволни, които могатъ да се правятъ въ професията. Адв. прегледъ ратува за издигането на адвокатството до една благородна обществена служба. Той иска адвокатътъ да бжде истински сътрудникъ, помощникъ на сждията, като въ тази солидарность вижда издигането на тѣзи две автономни и високополезни обществени служби до надлежна висота. „Адвокатски прегледъ“ печата, както и „Сждийски вестникъ“, сждебна практика по разнитѣ закони, като не пропуска да даде въ сборъ отъ решения и таквизъ, които излизатъ отъ „В. Адм. Сждъ“, толкозъ важенъ органъ за уреждане на гражданскитѣ правоотношения спрѣмо административнитѣ актове. Въ „Адв. прегледъ“ се печататъ още и решенията по дис-

циплинарни дѣла на адвокатъ, сждъ, като се дава отъ време на време и чужда сждебна практика.

„Юридически архивъ“. Списание за правна наука и сждебна практика. Излиза на два месеца. Год. III. Редактори: В. Ганевъ и д-ръ Л. Диковъ, професори. Постоянни сътрудници проф. Из. Базановъ, Г. П. Геновъ, д-ръ Л. Владикинъ д-ръ Н. Жабински и Д. Силяновски, сждо така професори по правото. Юридически архивъ е още новъ органъ, обръща особено внимание на научно разработване на теоритически и практически въпроси. Съ тѣзи си особеностъ той вече е обърналъ внимание. При разгледване на сждебната практика, Юр. Арх. подлага решенията на единъ или на други сждъ подъ критика отъ гледище на правната теория и сравнителна юриспруденция и по този начинъ изтъква достоинствата или недостатъцитѣ на даденото решение. Въ него се привеждатъ сждо така случаи на сждебна практика отъ чужди сждилица, както и отзиви и съобщения за важни книги и статии изъ областята на правната наука, печатани въ френски и нѣмски периодически издания.

„Българска Юриспруденция“. Год. IV. Това е едно месечно списание, което съдържа само текстове отъ решенията на върховнитѣ сждилица по граждански, търговски, углавни, административни, фискални и др. дѣла. Издава В. Михайловъ, секретаръ на В. К. Сждъ въ София.

„Законъ и право“. Год II. Вестникъ за правна култура, критика и общественъ животъ. Гл. редакторъ Сп. Константиновъ—адвокатъ. Излиза три пжти месечно. Съдържа нието му е разнообразно. Освенъ статии въ съкратени размѣри, печата и нѣкои преводи на видни юристи въ брошури. Сждо така печата и сждебна практика.

„Административенъ прегледъ“. Год. II. Месечно списание за право и административна юриспруденция. Излиза месечно. Гл. редакторъ Стоянъ Е. Русевъ, чл. на В. Адм. Сждъ; редакторъ-издателъ Ал. Шивачевъ адвокатъ. Въ програмата на това списание влазятъ отгласи и обективна оценка на публично-правни спорове, които възникватъ вследствие деятелността на държавната администрация. Той се занимава съ обсъждане и изяснение актуални въпроси, тѣсно свързани съ теорията и административно-сждебната практика. Целта на редакцията е да подпомогне дѣлото за засилване правовия редъ въ страната. Особенность на Адм. прегледъ е сждебната практика, която дава изъ решенията на В. Адм. Сждъ.

„Българско законодателство“. Тримесечно издание Год. III. Редакторъ д-ръ Ивановъ. Въ туй списание се печататъ

татъ законитѣ, гласувани отъ Народното събрание и правилниците, издавани отъ разнитѣ министерства.

„Общински прегледъ“. Полумесечно списание за изборнитѣ учреждения. Год. XIV. Урежда редакционенъ комитетъ. Издание и печатъ на Д. Провадалиевъ и Тодоровъ. Покрай хубавитѣ статии върху администрацията, обща, финансова и общинска, това списание съдържа сждебната практика на В. Касационенъ и В. Адм. Сждъ, на В. См. Палата, Административнитѣ разпореждания по министерството на вжтр. работи, земледѣлието и пр. Списанието е доста разпространено и служи за ръководство при много практически случаи по общата и общинска администрация.

Освенъ това, правото се засѣга още отъ нѣколко други списания, каквито сж „Финансовъ Вестникъ“, „Списание на митническитѣ чиновници“, „Списание на Икономическото д-во“, „Стопанска мисль“, „Общинска мисль“, „Самоуправление и пр.

По този начинъ въ нѣколкото тукъ бѣгли бележки, читателтъ може да си състави едно макаръ и най-малко понятие за правната мисль въ България, за нейнитѣ органи, будители и пазители. Поради рамкитѣ, въ които се чертаятъ тѣзи наши бележки, *) ний неможемъ да дадемъ нито пълни сведения, нито достатѣчна характеристика на поменатитѣ български правни издания. Това би могло да се направи при други случаи, когато нѣма да бжде зле да се разгледа изцѣло и по-подробно историческото развитие на правната книжнина у българитѣ.

*) Тѣзи бележки сж печатани въ „Pravny Oвzог“ чешко юридическо списание, издавано въ Братислава и което служи за органъ на Събора на правницитѣ отъ славянски земи презъ 1933 г.

С. С. Бобчевъ.

Ф. ПЕРЕЦЪ — ПЪРВИ ИЗДАТЕЛЪ-УРЕДНИКЪ НА БЪЛГАРСКО ПОВРЕМЕННО ЮРИДИЧЕСКО СПИСАНИЕ.

Данни за живота и дейтелността на Ф. Перецъ липсватъ. А на този хърватинъ и приятелъ на България се дължи много. Защото Ф. Перецъ първи се явява като подвизникъ, може да се каже основоположителъ на периодическата българска правна книжнина.

Отъ где е билъ Ф. Перецъ? Где именно той е добилъ своето юридическо образование? Кога точно той се е появилъ въ България и какво е било неговото занятие преди да дойде въ Пловдивъ? — положително не се знае. Отъ тсва, което ни е известно за него, което азъ намѣрвамъ въ мойтъ бележки за правниците, сждиитѣ, адвокатитѣ въ Пловдивъ и отъ други справки, може да се каже положително следното:

Ф. Перецъ се явява въ Пловдивъ въ самото начало на уреждане Областно правосъдие. Той бива назначенъ за окръженъ (департаменталенъ) прокуроръ при Пловдивското углавно окръжно сждилище. Неговата тукъ деятелность не е забелязана нито въ послужнитѣ списъци, доколко ми се е удало да диря. Следъ отеглянето му отъ прокурорския надзоръ Перецъ се посвещава на адвокатската професия. Съ особена любовъ той се е предалъ на защита по углавни дѣла. Види се по всичко, което узнахъ за Переца, следъ пристигането ми въ Пловдивъ (септемврий, 1880), че той е билъ защитникъ (адвокатъ) предимно на сиромашъта, която е обичала този добъръ човекъ.

Въ 1880 г. Перецъ основава и почва изданието на сп. „Законовѣдецъ“, повремено списание, което първоначално се е кроило да излазя три пжти на месеца. Първиятъ брой се появява на 1. априлий 1880 г. Издателятъ уредникъ на „Законовѣдецъ“ е ималъ голѣми надежди, че едно такова списание ще бжде поддържано не само отъ юристи-сждии и др. боравещи съ правосъдието и съ администрацията, но той ще намѣри читатели и спомоществуватели между учителитѣ, селскитѣ свещеници и пр. Въ програмата на „Законовѣдецъ“, печатана въ първия брой, се разправя каква е целта и назначението на списанието. То ще тълкува „всички многобройни и разновидни клонове на законовѣдството, сиречь, всички правила, по които се управляватъ уреденитѣ чловѣчески общества; ще разправя за въпроси отъ държавно, както и отъ частно международно право и споредъ

времето и обстоятелствата ще пише за органическа, административна, углавна, гражданска, търговска, селска и други части на правовѣдството, съ една дума ще разгледва всички питання, които се касаятъ до обществения животъ на народа ни, но изключително отъ знанствена и практическа точка зрѣние безъ никакво политическо стремление“.

Уредникътъ съзнава мъжното дѣло, което безъ друго надминава неговитѣ сили, тъкмо зарадъ туй той се е обърналъ за съдействието и получилъ отговоръ за сътрудничество отъ нѣкои известни славянски правовѣдци. Та той се ласкае отъ надеждата, че „нашето списание не ще бжде безъ полза за народа ни и че поне отчасти ще спомогнемъ да се отвори пътъ къмъ съставление на нашия сериозенъ Български сборникъ отъ закони“.

Както и обещава уредникътъ почва съ разглеждане на разни въпроси отъ действующето въ страната право. Въ първитѣ книжки той печата окръжни отъ Дирекцията (министерството) на правосъдието, съдебна практика отъ Върховното и окръжнитѣ сѣдилища, дава подробни отчети по углавни процеси въ „Чуждестранни сѣдилища“ и печата току-що приготвеня по френски въ Дирекцията на правосъдието „Проектъ за кодексъ на углавното сѣдопроизводство“, съставенъ отъ новодошлия и назначенъ за главенъ прокуроръ въ Областѣта полякъ Фелисиенъ Пшевлоуки. Този проектъ се печата въ нѣколко броеве. Тукъ се появяватъ и нѣкои областни закони за съдебни мита и права, за съставяне на втора камара при департаменталнитѣ граждански сѣдилища, за престѣпления и простѣпки по изборитѣ и пр.

Уредникътъ се старее всѣкакъ да заинтересува не само правника но и въобще българския интеллигентъ — читателъ съ по-важитѣ на времето разгледвани особено въ Пловдивъ углавни дѣла, каквито сж били дѣлото на обвинитѣ черногорци по убийството на генералша Скобелева, дѣлото на сърбина, бивши пловдивски полицмейстеръ капитанъ Райковичъ, дѣлото на вестникъ „Филипополисъ“, не единъ пътъ предаванъ на сѣдъ за невѣрни и клеветнически сведения по управлението на Областѣта и въобще противъ българитѣ и, най-после, шумното дѣло по убийството на султанъ Абдулъ Азиза предъ Углавното сѣдилище въ Цариградъ, по което между обвиняемитѣ, както се знае, сж били Махмутъ паша, Мехметъ Ружди паша, Нури паша Даматъ и много добре познатиятъ у насъ Митхадъ-паша.

Отъ по-важитѣ статии струва да се поменатъ обширната и интересна статия за заклетническитѣ сѣдилища (жюри), за полицейскитѣ комисари, за главнитѣ съвети въ областѣта и пр.

За жалость, ревността, търпението и постоянството на уредника се изчерпватъ още въ края на първата година и

той сполучва да издаде едвамъ къмъ края на 1881 г. 17-тия брой отъ своя „Законовѣдецъ“, съ който и спира изданието му, поне дотолкото на мене е познато.

Когато азъ стигнахъ въ Пловдивъ, пожелахъ да се видя съ Ф. Перець и се срещнахъ нѣколко пѣти съ него. Той вече издаваше своя „Законовѣдецъ“, и бѣше адвокатъ. Азъ го видѣхъ и слушахъ и като защитникъ на черногорцитѣ, обвинявани въ убийството на генералша Скобелева, майка на генералъ Скобелева. Беседвахъ съ него и по много правни и сѣдебно-правнишки въпроси, които ме интересуваха. Отъ всичко това азъ заключихъ, че Ф. Перець е единъ сведущъ по правнитѣ въпроси човѣкъ, при това прякъ, откровенъ, благодушенъ, достѣпенъ за сиромашъта, която той захищаваше повечето пѣти безвъзмездно, обстоятелство, което го правеше доста популяренъ въ Пловдивъ.

Въ средата на 1880 г. Перець се сдружи съ Иванъ Хр. Гешовъ за да упражняватъ заедно адвокатската професия. Тѣхното адвокатско писалище бѣше едно и привличаше доста клиентела. Тѣзи двама адвокати настояха да се приготви единъ по-правилень и добъръ преводъ на „Отоманский наказателень Законникъ“, който тѣ издадоха въ 1881 г., придруженъ съ турския законъ за печата. Въ превода тамъ е помогналъ значително Малей Л. Малеевъ, който се помина на 16 априлъ т. г. Споредъ справки, които азъ направихъ, излазя че Ф. Перець се е поминалъ въ София следъ Съединението на Южна съ Северна България. Той не е оставилъ никакви наследници, които да подирятъ малкото онова имотно достояние, което е останало следъ смъртъта му.

При нѣмането на по-пълни сведения за Перець, азъ се задоволихъ да кажа това, което току-що изложихъ, като смяtramъ, че заслужва да се помене името на тогозъ, който запсчза у насъ като предвестникъ юридическата повремени книжнина. Българската правна историография нѣма да забрави Ф. Перець който даде първитѣ страници отъ българското правозведение и по този начинъ послужи за изходна точка на по-нататъшни трудове, списания и издания по правото въ нашата родна земя.

ЖИВОИНЪ ПЕРИЧЪ, ПРОФЕСОРЪ ВЪ БЪЛГРАДСКИЯ
УНИВЕРСИТЕТЪ, ЗА НАЙ-НОВИТЪ ТРУДОВЕ НА
ПРОФ. С. С. БОБЧЕВЪ.*)

Господинъ С. С. Бобчевъ, професоръ на Софийския (Държавенъ) Университетъ и директоръ на Свободния Университетъ пакъ въ София, дългогодишенъ уредникъ на добре редактирано списание „Юридически Прегледъ“ въ София (което излиза ето вече 34 години) е единъ отъ най изпъкналитъ не само български, но и славянски правни историци. Съ своитъ трудове въ областта на историята на българското право (вж. специално неговия „Сборникъ на бълг. юридически обичаи“ въ три тома. Пловдивъ — София, 187 — 1915, както и „История на Старобългарското Право“ София, 1910, 570 стр. и „Бълг. Челядна Задруга“, 1927, стр. 207) г. Бобчевъ е допринесълъ много за общата история на Славянското Право и той завзема достойно мѣсто наредъ съ раннитъ основатели на историята на това право и на тѣхнитъ последователи, каквито сж Раковецки, Мацейовски, Шафарикъ, Хубе, Богишичъ, Леонтовичъ, Сергеевичъ, Будановъ, Ковалевски, Балцеръ, Домбковски, Иванишевъ, Зигелъ, Новаковичъ, Кадлецъ и др. — поенаваме само тѣзи, които не сж вече между живитъ. И ако и да е навършилъ вече 80 години (По този поводъ и Българскиятъ Правнишки Факултетъ е изпратилъ на г. Бобчева своитъ честитки, никой не би му далъ тѣзи години. Господинъ Бобчевъ е непрекъснато необикновено плодовитъ наученъ работникъ. Не е потрѣбно да се доказва колко е полезна работата на правния историкъ, между друго и за коментаторитъ на законитъ и за сждитѣ: както се знае, когато при тълкуване и прилагане на законитъ откажатъ или не бждатъ достатъчни останалитъ аргументи, тогава се прибѣгва до историческата интерпретация и това е отъ специална полза за правни установления, които не сж произведение на рационалистичния методъ на създаване на закона, но сж резултатъ на историческия развой, както е напр. случая съ племеннитъ задруги, home stead-a, правото за откупване по закона, интестатското наследственено право и пр. Па и за самата законодателна работа правната история е отъ важностъ и помощъ: тя дава възможностъ да се проучи колкото се може по добре дружественния и правенъ характеръ на репективнитъ учреждения,

*) Печатано по сръбски въ Българския Архив за Правне и Друштв. Наука бр. 4. г. XXIII.

та да могатъ тѣ, следъ това и споредъ това, да се задържатъ или отхвърлятъ, а ако се задържатъ, да имъ се даде и за въ бъдаще едно направление, което да се нагажда съ тѣхната дотогавашна еволюция: разбира се, че и въ историко-правнитѣ учреждения може да има сътрудничество между еволюционизма и рационализма.

За да се види значителната и интензивна научна дейностъ на г. Бобчева, ние тукъ само ще поменемъ известни негови трудове, като се запазваме, по-късно нѣкои отъ тѣхъ да разгледаме въ Архивъ. „Това сж.:“ *Творцитѣ на българското освобождение* (Отд. отп. отъ БАН. кн. 12); *Д-ръ Карелъ Кадлецъ* (1864 — 4 дек. 1928) отп. отъ Лѣтопись на БАН. Г. Бобчевъ казва тукъ, на стр. 166 „Тоя важенъ неговъ трудъ се цени високо отъ вещи лица, като проф. Т. Тарановски, който въ своя Уводъ къмъ Историята на славянскитѣ права, казва. . .“); *Българско турски успоредици въ юридическиятъ ни пословици и значението имъ за народното право* (отп. отъ Наученъ Прегледъ“ год. 3 кн. 2. беседа, която г. Бобчевъ е челъ въ правната секция на Конгреса на Рускитѣ учени въ София отъ 14—21 септ. 1930 г.) На края има едно много добре написано резюме на французски езикъ; нека напомнимъ, че въ тази беседа г. Бобчевъ оспорва точноста на твърдението на известни български учени, че апаруховата войска „la horde“ се е състояла изключително отъ татаро турски елементи и че тя е натрапила на покореното племе понятията си за право, организация и държава. „*Положението на жената споредъ старото българско и ромънско право*“ статия печатана въ Юрид. Прегледъ бр. за априлъ—май 1931 г. „*Духовни и свѣтски творци на Просвѣта въ Стара България*“ (Отд. отп. отъ Сборника въ честь на Пловдивския Митрополитъ Максимъ. Пловдивъ 1930); „*Ф. М. Достоевски*“. — Първи книжовни стѣпки. — Достоевски за Славянството и България — Лични Спомени) отп. отъ Наученъ Прегледъ кн. 5. 1931. „*Нашиятъ юридически филклоръ около продажбата на конь*“ (Отд. отп. отъ БАН. кн. 45.); *Въ Нова Турция*. — Следъ великитѣ реформи. — Малки финансови наредби (Отп. отъ Наученъ Прегледъ г. 3. кн. 3. Издание на Своб. Университетъ) София 1931. *Дванадесетъ ликове на първи български юристи*. Изъ Юридически Прегледъ (1930 — 1931) „*Нашето народно право въ юридическиятъ ни пословици*“ София 1933.

Ще прибавимъ, че г. Бобчевъ е единъ отъ българскитѣ учени, които и въпреки всички югославянски, по особено сръбско български национални и политически несговори, не се спира ни най-малко да поддържа научни и лични отношения съ нашитѣ, сръбски и въобще югославянски, научни работници въ разнитѣ области, което, несъмнѣно, може само да се препоръча и отъ гледище на известно изглаждане на

поменатитѣ неспоразумения, защото, отъ една страна личното общуване, по правило, развива приятелски и миролюбиви чувства между хората, а отъ друга страна, и хората на науката иматъ, сигурно, повече или по-малко влияние върху политичитѣ. Като благодаримъ, прочее, за това благотворно влияние на учения върху политичитѣ, можемъ да се надѣваме, че измежду крайноститѣ на националенъ фанатизмъ, ще се дойде, най-сетне, до едни справедливи последици, които ще доведатъ до миръ и взаимни симпатии, т. к. справедливи решения значатъ миръ и симпатии, а миръ и симпатии значатъ справедливи решения.
